

és nagy nyűgeit, el az elhagyatottságot (te ezt nem ismered – – csókold meg a Toto homlokát helyettem is, de nyugodtabban, derültebben, mint én tenném), elviseli azt, hogy szeretni született, s hogy a szív termi a szeretet oldalán a szenvedést is, el azt is, hogy minden porszemért küzdenünk kell, s mégis e porszemekből lesz a sár is, elviseljük azt, hogy az a világ, amelyet a lelkünk mélyébe fújt a természet vak ereje, magasztosabb, semhogy boldogtalanná ne tenne. Ezt kívánom neked a holnapra – az életre. Engem? – – istenem, énreám akkor gondolj majd, ha tán az élet ólomsúlyával nagyon is reád nehezedik. Akkor tán majd megmutathatom azt, hogy az idő fiktív, hogy kéthetes barátság több rokon eszmét, érzést hozhat össze, mint egy olyan, amelyet tán egy közös élet folytonossága nevelt fel azzá.

Nyitva áll lelked előttem, látlak magam előtt.

Nagyon ki vagy az életnek szolgáltatta, ezért féltelek is – s ezért említettem előbb azt az időt, amidőn tán még szükséged is lehet reám. Ezért ne feledj el. Én most végzek, adj néha hírt magadról – – dolgozzál sokat, és – jere majd vissza. A helyed üresen áll – még nálam is. Látod, az önzés megszólalt, leteszem a tollat.

Az Isten áldjon

Justh Zsigmond

Justh Zsigmond – Aggházy Károlynak

Szenttornya, 1889. február eleje

Innen-onnan, édes öreg Károlyom, egy hónapja, hogy elváltunk. Látod, milyen hamar múltak el a hetek, egyszerre majd csak itt lesz az az idő, midőn végleg, vagy legalább egy jó időre megint karjaimba zárhatlak!

Alig várom e percet. Ha tudnád, hogy hiányzol nékem mindig, mindenütt, mindenképp. És így ne bámulj azon, ha küzdök minden erőmből azon, hogy köztünk legyél. Erről – az egész „Aggházy-ügy”-ről⁹ különben máskor. Pár nap múlva majd formát kap az egész, majd akkor.

Azóta – – csupa hecc itt. Politika, s jó isten tudja mi még velem. De hát ez engem nem érdekel.

Egy házasság – illetőleg jegyváltás izgalmain mentünk át; ne ijedj meg, csak az unokafivéremet házassítjuk. Voilà tout.¹⁰ Elveszi az egyik Batthyány

⁹ Aggházy hazatéréséről és itthoni állásáról van szó.

¹⁰ Hozzávetőlegesen: „Ez minden!”

leányt. Ez alkalomból jó isten tudja, hány családi ebéden, estélyen stb. kellett részt vennem.

Különben örülök e dolognak, igen szeretem a „jeges”-eket. [...]

Levelemhez mellékelve, küldök pár Bourget¹¹ verset, tudom, érdekelni fognak. – –

Ápril – máj. – június – 90 nap telik el, míg Szenttornyára¹² jössz. Addig hiányozni fog hűséges tekinteted, hangod, művészeted, meleg, páratlan szíved...

Hány keserű percet kell addig az élet papírkosarába temetnem?

Szeretteid is hiányoznak nékem. Nagyon nagy a lárma a nagyvilágban, fagyasztó a csend, ha egyedül vagyok – egyik felét a másikkal, egyik sem vigasztal a másikért.

Ez a mai hangulat – írni sem tudok egy idő óta.

Várom!

Az Isten áldjon

Zsiga

Szombat.

Justh Zsigmond – Aggházy Károlynak

Budapest, 1889. március 4.

És így vége van ennek is – – csend körültem, az est leszállt, nyugszik mindenki, a mások éji nyugalma beállt.

Virraszt a pislogó lámpás – – pislog, míg elalszik. Előttem az arcképed; nem néz a szemembe, nem hallgat meg, de azért hozzá írok:

„Köszönöm, hogy szeretsz, az Isten áldjon meg minden csepp érzésedért, amelyet rám pazarolsz, légy boldog – vagy légy olyan, hogy mindig az legyél, ami vagy – velem szemben, hogy így szembenézhesünk ma, holnap – mindig, őszintén, úgy, mint eddig; hogy szemcinken keresztül az egy-

¹¹ Paul Charles Joseph Bourget (1852–1935), francia író, kritikus. A modern pszichológiai regény egyik első alkotója. Justh Zsigmond ismerte, többször találkoztak Párizsban. Művészetét Justh nagyra tartotta, naplójában lejegyzett vélekedése szerint: „Legjobban az bizonyít Bourget tehetsége mellett [...], hogy csak bámulói és ellenségei vannak. Közönyösen alig hallani róla beszélni.” Több versét is lefordította magyarra.

¹² Justh birtoka Orosháza közelében.